

Piecas dienas Portugāles pavasarī.

Jelgavas 4.vidusskola jau pirms diviem gadiem iesaistījās Erasmus+ projektā “Dzimumu vardarbības novēršana sākas ar mums” ("Gender Violence Prevention begins with us" Nr. 2019-1-IT02-KA229-063312_3), kurā kopā ar Latviju iesaistījušās vēl četras dalībvalstis – Spānija, Portugāle, Francija un Itālija.

Projekta galvenie mērķi ir sniegt dalībniekiem informāciju par dzimumu vardarbību, izpratni par cilvēku vienlīdzību, cieņu un vērtību, attīstīt spēju mainīt attieksmi, mācoties atpazīt sevī un citos aizspriedumus, nepareizu starppersonu attiecību idealizāciju, vardarbīgu uzvedību un attieksmi, sniegt informāciju par digitālo tehnoloģiju izmantošanu, īpašu uzmanību pievēršot *kiberhuligānisma* un *seksinga* parādībām.

Kā jau daudzas dzīves jomas, arī šī projekta realizāciju ir traucējusi Covid-19 pandēmija, un mēs neesam varējuši piedalīties visās projekta aktivitātēs un tikšanās reizēs, tāpēc ļoti gaidījām braucienu uz Portugāli. Pirms tam skolēniem bija jāsaģatavo mājasdarbs, analizējot dažādus statistikas datus par dzimumu vardarbību, kā arī veidojot komiksu par šo tēmu.

Un tā, sailgojušies pēc saules, bet nobēdājušies par lietus prognozēm, 27.martā septiņi skolēni, kā arī trīs skolotāji devās ceļā uz Portugāli, pirms tam sarunājot, ka kāds skolēns par katru dienu gatavos aprakstu, kā arī foto un video reportāžu.

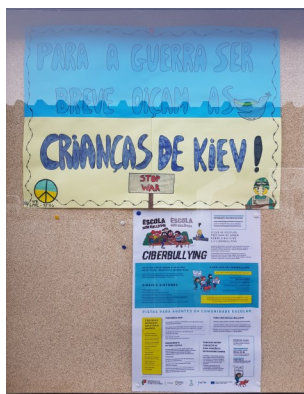
Pirmās brauciena dienas jeb svētdienas stāsts ir Elizabetes ziņā: “Mūsu ceļojums sākās 27.martā Jelgavas 4.vidusskolā, kur sapulcējās jauniešu barīnš ar skolotājiem, kas piedalās Erasmus+ projektā. No Rīgas lidostas de-

vāmies uz Amsterdamas lidostu un no Nīderlandes lidojām uz Portugāli. Bet mūsu piedzīvojums tikai sākās. Pēc apmēram četrdesmit minūšu lidojuma tika paziņots, ka ir kaut kādas problēmas lidmašīnai ar degvielu, tāpēc atgriezāmies Amsterdamā. Sajūtas nebija patīkamas, bet viss beidzas labi, un Portugālē tomēr nokļuvām, tiesa, ar četru stundu nokavēšanos. Pie skolas mūs joprojām uzcītīgi sagaidīja viesģimenes un skolotāja Patrīcija, kas bija atbildīga par projekta dalībnieku uzņemšanu. Noguruši braucām pa mājām baudīt dažu stundu miegu, jo no rīta plkst.9 jau bija jābūt skolā.”

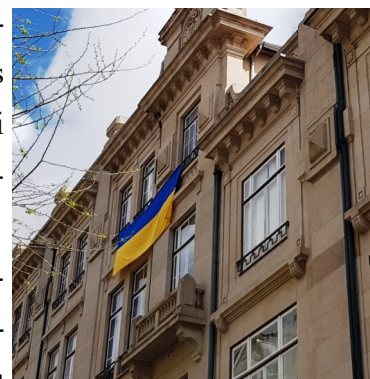
Laimīgi pārdzīvojuši stresa pilno turpceļu un pagulējuši dažas stundas, visi pirmdienā satikāmies skolā, lai sāktu darbību projekta aktivitātēs. Vairāk stāsta Beate: “Pirmiena sākās pulksten deviņos no rīta, kad visi tikāmies skolā - Escola Basica e Secundaria de Barroselas. Kamēr mums izrādīja skolu un tās teritoriju, iepazināmies ar itāļiem, frančiem, spāņiem un portugāļiem. No sākuma visi bija nedaudz kautrīgi, bet, turpinoties ekskursijai un stāstiem par Barroselas nosaukuma leģendu, ātri vien sadraudzējāmies.

Dienas turpinājumā ar jauniegtajiem draugiem devāmies apskatīt dažādus pilsētas objektus, un, protams, arī visā Portugālē slaveno Svētās Lūcijas baziliku (Basílica de Santa Luzia), kas uzcelta uz Svētās Lūcijas kalna rietumu smailes, no kurienes paveras skaists skats uz Viana do Castelo pilsētu un Atlantijas okeānu. Bazilikā harmoniskā veidā apvienoti neoromāņu, neobizantijas un neogotikas elementi, to projektējis arhitekts Migels Ventura Terra (1866–1919). Lai gan projekts datēts ar 1898. gadu, darbs pie bazilikas būvēšanas tika uzsākts tikai 20. gadsimta pirmajos gados, un tā tika atvērta dievkalpojumam 1926. gada 22. augustā jau pēc arhitekta nāves un pilnībā tika pabeigta tikai 1943. gadā. Naktī šī celtnē, tāpat kā daudzas šobrīd pasaulē, pāri pilsētai izgaismojas Ukrainas zili dzeltenajās krāsās.”

Ukrainas kara notikumi ir svarīgi arī portugāļiem. Gan skolotāji, gan bērni, protams, sarunās uzdeva jautājumus par to, kā jūtamies politiskās situācijas dēļ, zinot, ka tik tuvu mūsu valstij risinās nežēlīga karadarbība. Daži pat apsver domu, vai vispār doties projekta vizītē uz Latviju, kas paredzēta jūnijā. Stāstījām, ka ļoti pārdzīvojam Ukrainā notiekošo un katrs atbalstā iesaistāmies, kā varam. Portugālē karš ļoti plaši tiek atspoguļots dažādos TV kanālos, bet pie izglītības iestādēm vērojami dažādi atbalsta plakāti, bērnu zīmējumi. Vēlāk Porto ieraudzījām arī lielu Ukrainas karogu, kas izlikts pa mājas logu.

Pēc bazilikas apskates mūsu diena turpinājās ar pusdienām pilsētas skolā. Godīgi jāatzīst, ka mūsu skolas pusdienas ir daudz garšīgākas. Kad stāstījām par to portugāļu jauniešiem, viņi atzina, ka tas tāpēc, ka skolās pavāriem jāievēro striktas normas gan sāls, gan taukvielu izmantošanā, lai ēdiens būtu veselīgs. Kad visi bija paēduši, turpinājām savu ceļojumu pa pilsētu, aplūkojot foto izstādi, kurā fotogrāfijās parādītas sievietes dažādās profesijās, ko tradicionāli pārstāv vīrieši – ugunsdzēsējas, zvejnieces u.c. Interesanta bija ekspozīcija Tērpu muzejā (Museo del Traje de Viana do Castelo), kurā bagātīgi eksponēti košie tautastērpi un portugāļu iepriekšējo paudžu dzīvesveids, darbarīki. Uzzinājām, ka sievietes tērpu krāsai bija nozīme - ja tika vilkts sarkanais, tad viss labi, ja melnais, tad varbūt kāda nelaime vai vīrs greizsirdīgs.

Dienas noslēgumā apmeklējām pilsētas pašvaldības namu, kur mūs silti ar dāvaniņām sagaidīja Viana do Castelo pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks. Pēc ekskursijas skolēni devās ar savām viesģimenēm baudīt vakariņas portugāļu gaumē.

Dienas noslēgumā apmeklējām pilsētas pašvaldības namu, kur mūs silti ar dāvaniņām sagaidīja Viana do Castelo pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks. Pēc ekskursijas skolēni devās ar savām viesģimenēm baudīt vakariņas portugāļu gaumē.

Otrdiena un trešdiena bija noslogotas un piepildītas ar dažādām projekta aktivitātēm – sarunām, lekcijām, grupu darbiem, radošām darbnīcām, un plašāk tas atspoguļots Leldes un Paulas stāstos: “Otrdien visu dienu pavadījām skolā, iesākumā klausoties un diskutējot par sekstingu, vēlāk grupās veidojām rokasgrāmatu, kā novērst sekstingu. Pēc pusdienām savā pieredzes stāstā ar mums dalījās kāda portugāļu rakstniece, kuras teiktais daudziem lika aizdomāties par dzīvi emocionāli vardarbīgās attiecībās un to, kā no tādām izkļūt. Pēc rakstnieces stāsta darbojāmies grupās,

meklējot un prezentējot pārējiem katras valsts dziesmu, kuras vārdos ietverts sekstings.

Trešdienas rīts uzausa saulains.

Dienu ģimenē sākām ar kruasāniem, svaigi spiestu apelsīnu sulu un skatu uz kalniem fonā. Skolas darbu iesākumā klausījāmies katras valsts sagatavotās prezentācijas, kurās bija apkopoti un analizēti dati par vardarbību un femicīdu (sieviešu slepkavības) katrā projekta dalībvalstī. Rīts turpinājās ar sadalīšanos darbnīcās, kam tika doti šādi uzdevumi: laikrakstu tekstu analizēšana, kurā tiek pieminēta vardarbība pret sievietēm; komiksa par vardarbīgām situācijām veidošana; valstu apkopoto datu salīdzinājums; anketu par vardarbību ģimenēs rezultātu analizēšana.

Tam sekoja pusdienas skolas ēdnīcā un brīvais laiks līdz nākamajai darbnīcai, kuru vadīja māksliniece ar pseidonīmu RitaGT un kurā veidojām plakātus, kas palīdz sievietēm justies atbalstītām un novērtētām.

Mums iedeва speciālus priekšautus, krāsas, otas, papīru, lai varam radoši izpausties, veidojot savus plakātus. Kad tie bija nožuvuši, piestiprinājām plakātus pie koka nūjām, veidojot kā transparentus, un devāmies gājienā pret vardarbību, saucot saukļus par dzimumu vienlīdzību un citus. Vēlāk no šiem plakātiem tika veidota siena skolas telpās.”

Ceturtdien no iepriekšējo divu dienu garajām darba stundām varējām atpūsties, jo baudījām godam nopelnīto ekskursiju uz skaisto pilsētu Portu. Par to Rēzijas stāsts: “Ceturtdien ar autobusu devāmies uz otru lielāko Portugāles pilsētu Porto. No sākuma apskatījāmies lielu zīmējumu, kurā attēlotas ikdienas ainiņas, pēc tam devāmies apskatīt dažādus pilsētas skatus, tajā skaitā tiltu, ko projektējis Eifeļa torņa autora Gustava Eifeļa māceklis. Bija iespēja apskatīt Porto dzelzceļa staciju, rātsnamu un foto

izstādi Portugāles foto centrā. Kongresa namā apskatījām ceļojošo izstādi, kas veltīta māksliniecei Frīdai Kalo. Apmeklētājiem bija iespēja izveidot savu portretu ar puķu detaļām Frīdas stilā, kā arī iejusties viņas ādā caur virtuālās realitātes brillēm. Dienas vidū izbaudījām lieliskas pusdienas vietējā Porto restorānā.”

Porto patiešām ir pilsēta, ko vērts iepazīt tās bagātās vēstures, skaisto skatu un arhitektūras dēļ, tāpēc ar tām pāris stundām mums noteikti nepietika, lai to pilnvērtīgi izdarītu, un palika vēlme atgriezties šeit vēl kādreiz, lai nesteidzīgi un pilnvērtīgi baudītu pilsētas skaistumu.

Piektdienā, kā jau noslēdzošajā viesošanās dienā, bija paredzētas gan projekta aktivitātes, gan atvaļinātības ballītes un naktī došanās mājup uz Latviju. Par to stāsta Santa un Miks: “Piekdien no rīta mēs ar Rēziju ēdām ļoti garšīgas brokastis, kā jau katru rītu, mums bija svaigi spiesta apelsīnu sula un tikko no krāsns izņemts, silts kruasāns. Skolā, uzzinājām, ka vienai portugāļu meitenei ir apstiprinājusies Covid-19 izraisītā slimība, tāpēc nenotiks iepriekš iecerētais noslēguma pasākums, bet mēs turpinājām darboties, pabeidzām līdz galam prezentācijas un rādījām tās viens otram. Paēdām skolā pusdienas, ēdienkartē bija viņu tradicionālā zivs. Tad devāmies uz Viana do Castelo, tur mums bija pastaiga pa parku un tad fiziskās aktivitātes- mēs kopā ar francūžiem airējām ar laivu simulatoru, vēlāk mums bija lekcija par Self-esteem jeb pašvērtējumu. Šī prezentācija lika saprast, ka cilvēka komunikācijas spējas un tas, vai viņu pieņems apkārtējie cilvēki, ir atkarīgas no tā, ko indivīds pats par sevi domā. Man ļoti patika šī prezentācija, bet, atklāti sakot, nezinu, vai kaut ko ieguvu, jo visu jau iepriekš zināju.

Pēc šī pasākuma mums bija brīvais laiks, kuru izmantojām, lai nopirktu suvenīrus, un tad devāmies pie savām ģimenēm. Šoreiz mēs ar Rēziju ēdām nevis mājās, kur mūs uzņēma, bet pie viņu ģimenes tuva drauga. Vakariņas bija ļoti garšīgas, kā arī mums iedeva pagaršot slaveno Porto vīnu. Mums izrādīja apkārtni un beigās pat varējām papildēt baseinā.

Pienāca nakts, mēs sakrāmējām koferus un devāmies uz labāko Barroselas klubu, kur bija sanākuši visi projekta jaunieši. Mēs visi ļoti satuvinājāmies un bija grūti atvadīties. Divos naktī pēc skumjām atvadām no jauniegūtajiem draugiem devāmies uz lidostu. Tā sākām mājupceļu, kāds noguris, kāds ne tik ļoti. Protams, neviens negribēja tik ātri lidot atpakaļ uz Latviju, bet kas jādara, tas jādara. Ģimenes piedāvāja palikt vēl nedēļu tur un atzina, ka ir jocīga sajūta, jo no rīta nebūs, ar ko sasveicināties kā parasti un līdz vēlam vakaram runāties. Protams, portugāļi ir lieliski, interesanti cilvēki, vismaz tie, ko es iepazīnu, un, manuprāt, *pārsit* vairumu latviešu.

Personīgi man teica, ka esmu tur jebkurā laikā gaidīts cilvēks, ka viņi vēlas mani vēl satikt, izrādīt citas pilsētas arī.

Atvadīties bija visgrūtāk, tomēr nedēļas laikā iegūtā saikne un izveidojusies draudzība, cerams, ļaus mums atkal kādreiz satikties.

Lidojot mājup, spējām izgulēt traucēto nakts miegu, tāpēc Latvijā visi nonācām pozitīvi, priecīgi ar nelielu iedegumu un jaunu pieredzi.”

Kopumā vērtējot braucienu, jaunieši atzīst, ka bijuši gan trūkumi, gan pozitīvie ieguvumi. Nav patikusi darbu plānošana un organizēšana, jo diezgan daudz laiku nācās tērēt skolā, neko nedarot. Tomēr ļoti patikusi draudzība ar citu projekta valstu jauniešiem, siltais laiks, skaistie skati un, protams, pieredze runāt ar svešiniekiem, iegūtie jaunie kontakti un sirsnīgās ģimenes, kas uzņēmušas. Arī mēs, skolotāji, piekrītam jauniešu viedokļiem, sevišķi par darbu plānošanu, jo neesam pieraduši visu darīt tik lēni, kā smējāmies - mēs visu iecerēto bez pūlēm varētu paveikt divās dienās. Bet tāda laikam ir dienvidnieku darba un dzīves kultūra – nesteigties, baudīt, lēni plūst un galu galā tomēr visu izdarīt, un varbūt ir vērts no viņiem šo drusciņ mums mācīties.

Piecas pavasara dienas Portugālē patiešām bija saules un jaunu iespaidu pilnas. Atgriezāmies gan atpūtušies, gan vērtīgu pieredzi guvuši. Šis projekts beidzas 2022.gada jūlijā, un ar jauniegūtajiem draugiem ceram sastapties vēlreiz maijā projekta vizītē Francijā un jūnijā, visus uzņemot ciemos pie sevis Latvijā.

Jelgavas 4.vidusskolas direktora vietniece Sanita Baltiņa

